

PISAC BARTOL IZ KRBAVE SPOMINJE SE U ZADRU OD 1410. DO 1440.

Petar RUNJE, Zadar

U nekoliko bilježničkih spisa u Zadru od godine 1410. do 1440. spominje se Bartol, pisac iz Krbave. Budući da se u različitim dokumentima različito spominje, potrebno je navesti dokumente da bismo ga mogli jasno identificirati i pokazati da se radi o istome čovjeku.

30. ožujka godine 1410. pravi oporuku Krešul pok. Drassoli. Za izvršitelje svoje oporuke Krešul imenuje svoju ženu Margaretu, zatim svećenika Ivana Scencomicha, rektora crkve sv. Petra Staroga u Zadru, zatim Bartola pok. Ivana, pisca, svoga svaka. I među ostalima oporučuje »Florelle socrui sue duas carpetas«. Oporuka je napisana u kući oporučitelja.¹

Dvadesetšestog rujna godine 1412. kao svjedok prisutan je uz zlatara magistra Budka i Bartol, pisac. Obojica su građani Zadra.²

14. prosinca 1422. prisutan je kao svjedok Bartol, pisac, u povodu imenovanja pravnih zastupnika gospode Pavice, žene Lukacija Herendića. Dokument je napisan u kući Bartola, pisca.³

Godine 1428. neka Zadranka, udovica Girardi, određuje mjesto i način ukopa i ostavlja raznim samostanima i osobama ponešto od svoje bogate imovine i među ostalima ostavlja nešto Margareti, sestri Bartola, pisca, i to uz uvjet ako bude pri-

¹ 30. III. 1410. »Cressollus q. Drassolli, marangonus de Jadra.. In primis suos commissarios instituit et esse voluit Margaritam eius uxorem et preb. Johannem Scencomich officiante in ecclesia Sti. Petri veteris de Jadra quem submitit iurisdictionem temporalis domi. civitatem Jadre et Barthollum q. Johannis scriptorem.. eius cognatum..« cfr. *HAZ SZN Theodorus de Prandino*, Sv. VI. svešč. 1. fol. 4. (30. III. 1410).

² *HAZ SZN, Theodorus de Prandino*, Sv. I. svešč. 1. »Presentibus magr. Budco aurifice et Barthollo scriptore civibus Jadre testibus..« (26. IX. 1412).

³ 14. XII. 1422. »Presentibus Ser Gregorio Merganich, drapario et Barthollo scriptore civibus Jadre ect..« cfr. *HAZ SZN, Theodorus de Prandino*, Sv. II. svešč. 3. fol. 8. (14. XII. 1412). »Actum Jadre in domo suprascripti Bartholli.«.

sutna u Zadru u vrijeme njene smrti. Oporuku napisao javni zadarski bilježnik Jakov pok. Ostoye iz roda Pribudića.⁴

24. lipnja 1437. pred svjedocima Ser Donatom de Zadulinisom i Pasinom pok. Julijana Venturinicha, zadarskim stanovnicima, Bartol pok. Ivana, pisac i građanin Zadra, prodaje Miloju Bogdaniću kuću koja je ostala iza smrti njegove sestre Margarete, a nekoć žene pok. Krešula. Kuća se nalazi pokraj vrata Stomorice, a Bartol je prodaje za 200 libara i potvrđuje da je novac primio od kupca.⁵

17. ožujka godine 1443. u prisutnosti svjedoka Baptiste Markovoga »de Venetiis« i Ivana, sina Ser Šimuna Matafarića, stanovnika i građanina Zadra, gospođa Margareta, udova pok. Bartola, pisca, stanovnica Zadra, s dopuštenjem gospođe Misse, ud. pok. Antona Aligretovića iz Zadra, prodaje jednu sobu i apoteku u blizini crkve sv. Marije Svećeničke, časnomu mužu Jakovu, rečenomu Farina, sinu pok. Radoice Drusinića, za 260 libara. Opisuje se položaj gdje se nalazi kuća i kupcu se postavljaju uvjeti što može napraviti, a da ne ometa susjedne vlasnike.⁶

23. listopada 1443. Budući da je pokojni Bartol, pisac, pok. Ivana iz Krbave, zadarski stanovnik, muž i povjerljiva osoba gospođe Margarete, kćeri pok. magistra Antuna Berta iz Ankone, založio neku srebrninu kod Jurja Jurjevića, sada tim raspolaze gospođa Margareta, jer je ona u lipnju godine 1440. nakon smrti svoga muža sve punopravno naslijedila.⁷

Prema ovim dokumentima jasno proizlazi da je Bartol imao sestru Margaretu, koja je bila udata za Krešula Drassolija i da je Bartol Krešulov svak. Za to nam daje nesumnjivu potvrdu podatak iz godine 1410. i oporuka nepoznate Zadrance iz godine 1428, kad se spominje Margareta sestra Bartola, pisca.

Bartol, pisac, sin je Ivanov, što nam potvrđuje podatak iz godine 1437, kad se navodi da Bartol, Ivanov sin, prodaje kuću koju je kao jedini zakoniti nasljednik naslijedio od svoje sestre Margarete, ud. Krešula. Zatim se već nakon smrti, kao sin

⁴ *Arhiv samostana sv. Frane u Zadru, Pergamene*, br. 101.

⁵ Pred spomenutim svjedocima: »Barthollus q. Johannes scriptor civis Jadre tamquam procurator et legitimus heres abintestato Margarite sororis sue olim uxoris Cressolli marangoni de Jadra...«. cfr. *HAZ SZN Theodorus de Prandino*, Sv. V. svešč. 7. fol. 2. (24. VI. 1437).

⁶ 17. ožujka 1443. »Dona Margarita r̄q. magri. Bartholli scriptoris civis Jadre per se suosque heredes et successores...«. cfr. *HAZ SZN Simon Damiani*, Sv. I. svešč. 1. fol. 3. (17. III. 1443).

⁷ Pred svjedocima gore navedenim 23. listopada 1443., »Cum magister Barthollus scriptor q. Johannes de Corbavia habitator Jadre maritus... Et cum dicta d. Margarita uxor ipsius qu. Bartholli post mortem ipsius Bartholli sui viri...«, kao svoju imovinu dobila je pismeno od »D. Johannem decadepezo olim honorabilem Comitum Jadre scripta manu Ser Francisci Jacobi tunc canc. prefati domini Johannis in 1440. ind. IIIa die 27. mns. Junii per me notarium visa et lecta...«. cfr. *HAZ SZN, Simon Damiani*, Sv. I. svešč. 1. fol. 2. (23. X. 1443).

Ivana iz Krbave, navodi godine 1443, kad njegova žena Margareta izvršava javni ugovor u odnosu na vrijednosti koje je on još za života založio.

Kuća se nalazi u predjelu Stomorice i opisana je kao ograđena djelomično kamenom, a djelomično drvom. Bartolova žena Margareta prodaje dio druge kuće, tj. jednu sobu i radionicu (apoteku) koju ima pokraj crkve sv. Marije Svećeničke.

Kao zanimljivost ovdje ponovo naglašavam da je godine 1442. u kući Bartola, pisca, napisan jedan javni dokument.

Iz svega proizlazi da se Bartol, pisac, sin Ivana iz Krbave, navodi u Zadru u raznim dokumentima od godine 1410. do godine 1440, kad je umro, a i godine 1443. spominje se Bartol, pisac u ugovorima koje čini njegova udovica Margareta.

Na temelju svega iznesenog mislim da je jasno pokazano da je Bartol, pisac, iz Krbave, zaista prisutan u Zadru trideset godina.

Marija Pantelić je na temelju proučavanja sadržaja, jezika, osobito pisma i iluminacija glagoljskih kodeksa iz prve polovice 15. stoljeća – *Berlinskoga misala* iz godine 1402, *Ročkoga* i *Ljubljanskoga (Beramskog) misala* i sačuvanih bilježaka s izgubljenoga *Bakarskoga brevijara* – identificirala Bartola pisca iz Krbave kao vrsnoga pisca i krasnospisca. O životu i kretanju Bartola iz Krbave do sada nije bilo nekih jasnih podataka, osim što je zabilježeno u misalima u spomen živih, što je Bartol sam stavio da ga se spomene u molitvama. Nešto više podataka sačuvano je u prijepisu s izgubljenoga *Bakarskoga brevijara*.⁸

Da je Bartol pisao *Berlinski misal* (1401–2) u Obrovcu ili u neposrednoj blizini, proizlazi iz zapisa s *Berlinskoga misala*, kako to uvjerljivo pokazuje Pantelićka u svome radu. Gdje su pisani i kada su pisani drugi Bartolovi kodeksi, ostaje i dalje dosta nesigurno.

U arhivskim spisima iz prve četvrtine 15. stoljeća zapazio sam još jednoga Bartola, oslovljavanog »scriptor«. 18. lipnja 1418. prisutan je kao svjedok Bartol, pok. Tarabottija, pisac, na ugovoru koji čini gospođa Katarina, pok. Ser Maurija de Grisonisa.⁹ Zatim se 27. ožujka 1420, 29. ožujka 1420, i 24. ožujka 1423. navodi da Martin Jurjev iz Trogira »in perpetuum dedit, vendidit et tradidit Barthollo scriptori q. Taraboti de Jadra« sedam gonjaja zemlje u Petrčanima.¹⁰ Ovi su me podaci doveli u sumnju s obzirom na našega Bartola iz Krbave. Pomišljao sam nije li to jedan te isti čovjek samo s različitom nepretencioznom terminologijom u oslovljavanju. Međutim, da se zaista radi o dvojici Bartola, pisaca u prvoj četvrtini 15.

⁸M. Pantelić, *Glagoljski kodeksi Bartola Krbavca*, u: Radovi Staroslavenskog instituta, knj. 5, Zagreb, 1964, 5–98.

⁹HAZ SZN, *Theodorus de Prandino*, Sv. II. svešč. 2. (18. IV. 1418).

¹⁰HAZ SZN, *Theodorus de Prandino*, Sv. II. svešč. 3. fol. 12. (24. III. 1423).

stoljeća u Zadru, govori nam jedan važan podatak koji rješava prvotnu dvojbu. Naime, 1. veljače godine 1435. navodi se u dokumentima, kako to donosi Cvito Fisković, da je Bartol Tarabotijev već preminuo, — »et Simone marangono quondam Bartoli de Tarabotis...«.¹¹ Kako znamo da je Bartol, pok. Ivana iz Krbave, 24. lipnja 1437. živ i da prodaje kuću koju je naslijedio od pokojne sestre Margarete, posve nam je jasno da se radi o dvojici različitih ljudi.

Bartol, pisac iz Krbave, vrstan je pisac i iluminator, kako to u svome radu pokazuje Marija Pantelić.¹² Ovdje ću samo usput navesti jedan podatak koji bi mogao biti u vezi s našim Bartolom. 5. kolovoza 1399. Ivan pok. Budislava, šalje u Veneciju svoga sina Bartola na izučavanje zlatarskoga zanata.¹³ Ako se ovaj podatak zaista odnosi na našega Bartola, onda nam se čini još uvjerljivijim ono što Pantelićka govori o utjecajima talijanske škole na ukrašavanje Bartolovih kodeksa. Bartol je mogao steći u Veneciji, tj. na mletačkome području, stručno znanje o ukrašavanju i radu u zlatu. Ovo je, naglašavam, samo pretpostavka dok ne dođemo do sigurnih i jasnih podataka.

Nadam se da će ovih nekoliko novih arhivskih podataka o Bartolu Ivanovu, piscu iz Krbave, dobro poslužiti našim istraživačima kulturne srednjovjekovne baštine. Svrha je članka dati široj javnosti sigurne podatke o Bartolu Ivanovu, piscu iz Krbave.

¹¹C. Fisković, *Zadarski sredovječni majstori*, Split, 1959. (str. 143, bilj. 131).

¹²M. Pantelić, *o. c.*, 59ss.

¹³C. Fisković, *o. c.* (str. 117. i bilj. 721a. str. 197).

Sažetak

Autor na temelju arhivskih podataka, iz zadarskih srednjovjekovnih bilježničkih spisa, identificira Bartola pok. Ivana »de Corbavia«, pisca, koji se kroz trideset godina (1410 do 1440) spominje u Zadru.

Bartol, pisac, imao je sestru Margaretu udatu za Krešula Dražojeva (Drassoli), a žena mu se također zvala Margareta, kćerka Antuna Bertova iz Ankone, koja je naslijedila njegov imetak nakon njegove smrti godine 1440. u Zadru.

Summary

SCRIBE BARTOL FROM KRBAVA IS MENTIONED IN ZADAR FROM 1410 TO 1440

On the basis of archival materials from Zadar mediaeval notarial documents the author identifies Bartol, the son of Ivan »de Corbavia«, the scribe who was during thirty years (from 1410 to 1440) mentioned in Zadar.

Bartol the scribe had a sister called Margareta who married Krešul Dražojev (Drassoli). Bartol's wife also bore the name Margareta and was the daughter of Antun Bertov from Ancona. She inherited her husband's property after his death in 1440 in Zadar.

Izvorni znanstveni članak

Primljeno: 11. prosinca 1987.

Autor: *Petar Runje*

Samostan franjevac trećoredaca

Zadar